

Osoby, věci a věcná práva

ADAM HOLUBÁŘ

Osoby v soukromém právu

- Kdo nebo co je osobou? Subjekt právních vztahů (x věci, zvířata)
- Osoba je **fyzická**, nebo **právníká**. (§18 OZ)
- **Fyzická osoba** = přirozenoprávní koncepce (§ 19 OZ)
- **Právníká osoba** = teorie fikce (§ 20 OZ)
- Odlišnosti se projevují v:
 - ochraně osobnostních práv
 - statusových otázkách
 - způsobu jednání osob a zastupování...

Osoby fyzické I

- Čl. 5 LZPS: Každý je způsobilý mít práva.

- § 15 OZ

(1) **Právní osobnost** je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.

(2) **Svéprávnost** je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

- § 23 OZ: Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.

- Zletilost x svéprávnost

- Jednání nezletilých a omezených na svéprávnosti

- Přiznání svéprávnosti § 37 OZ a omezení svéprávnosti § 55 a násl. OZ

Osoby fyzické II – chráněné statky osobnostní

- Práva nezadatelná, nezcizitelná, nezrušitelná a nepromlčitelná
- Mají **nemajetkový charakter** a působí absolutně – vůči všem (X zásah do osobnostního práva)
- § 81 odst. 1 OZ: „Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.“
- § 81 odst. 2 OZ - demonstrativní výčet (+ projevy osobní povahy):

Život

Zdraví

vs. **výkon vlastnického práva**

Právo žít v příznivém prostředí

Důstojnost člověka

Vážnost

vs. **svoboda projevu**

Čest ve společnosti

Soukromí

Osoby fyzické III – meze svobody projevu

- **Ferdinand Peroutka vs. ČR (kauza 'Hitler je gentleman')**

Skutková tvrzení (autor článku) vs. hodnotící soudy (fascinace intelektuálů nacistickým učním)

- **Tomio Okamura vs. Reflex (kauza 'Pitomio')**

„Svoboda projevu nemá vést k tomu, aby byl jakýkoliv člověk, včetně veřejně činných lidí, v očích veřejnosti samoučelně cíleně zesměšňován.“

Skutková tvrzení (zkrachovalá cestovka, poradce JP) vs. hodnotící soudy (zkomolení jména)

- **Miloš Zeman vs. Svatopluk Bartík**

Skutkové tvrzení

Svoboda projevu není bezbřehá!

Osoby právnické I

- Čl. 20 LZPS

(1) Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. **Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.**

(2) Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

- § 20 OZ

(1) Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má **právní osobnost**, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.

(2) Právnické osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny; ustanovení tohoto zákona se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.

- § 21 OZ

Stát se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu. Jiný právní předpis stanoví, jak stát právně jedná.

- Osobnostní práva? Ne. (ALE: název, pověst, soukromí)

Osoby právnické II – pojmové znaky

- **Pojmové znaky právnických osob**

Právní subjektivita

Organizační struktura

Majetková samostatnost

Účel

- **Identifikační znaky právnických osob**

Název

Sídlo

Identifikační číslo

Osoby právnické IV – typy PO

- PO práva soukromého x PO práva veřejného
- PO veřejně prospěšné x PO bez veřejné prospěšnosti
- PO upravené v OZ x PO upravené v ZOK (obchodní společnosti a družstva)
- PO korporálního typu x PO fundačního typu
- Projekce typologie právnických osob (odraz zásady numerus clausus PO)
- Limit autonomie vůle při založení PO a úpravě vnitřních poměrů
- Kdy ještě hovoříme o té které právnické osobě? Otázka statusová.

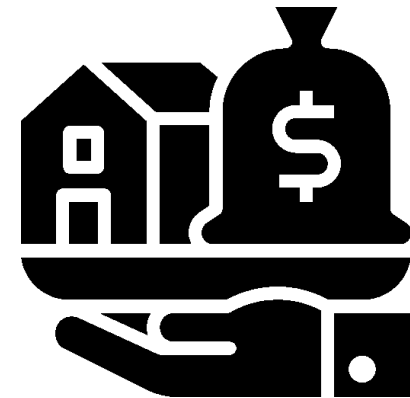
- *Jaké právnické osoby znáte? Jste členy některých z nich?*

Osoby právnické III - Korporace a fundace

• Sdružení osob

vs.

sdružení majetku

- Korporace – spolky, SVJ, obchodní společnosti, družstva
- Fundace – nadace a nadační fondy („nově“ i pro správu rodinného jmění)
- Svěřenský fond – není právnickou osobou („majetek bez vlastníka“ svěřený účelu)

Odlišení fyzických a právnických osob

Fyzické osoby

- Osoby přirozeného práva
- Požívají plné ochrany osobnostních práv
- Právní osobnost – od narození do smrti (ALE: nasciturus)
- Svéprávné – mohou zásadně jednat samy
- Statusové otázky: rodinný stav, zletilost apod.

Právnické osoby

- Juristické fikce
- Quasi osobnostní práva
- Právní osobnost – od vzniku do zániku (ALE: jednání za PO před jejím vznikem)
- Jednají za ně osoby fyzické
- Statusové otázky: šíře?

Věc v právním smyslu I

- Široké pojetí věci (§ 489 OZ): vše co je a) rozdílné od osoby a b) slouží potřebě lidí
- Co není věcí? Lidské tělo ani jeho (oddělené) části, živá zvířata (pozor ale na obdobné užití ustanovení o věcech – zpravidla mohou si koupit psa, nikoliv zastavit apod.)

- Rozdělení věcí:

Hmotné a nehmotné

Movité a nemovité

Zastupitelné a nezastupitelné (obdobně individuálně a genericky určené)

Zužitelné a nezužitelné

Věc v právním smyslu II

- Součást věci (§ 505 a násl. OZ)
- Důležité: stavba jako součást pozemku (superficies solo cedit) + právní režim staveb zřízených před 1.1.2014
- Příslušenství věci (§ 510 OZ)
- Věc hromadná
- Obchodní závod; pobočka a odštěpný závod

Věcná práva I – povaha

- Absolutní povaha – působnost erga omnes
- Numerus clausus
- Kogentní právní úprava
- Publicita (např. katastr nemovitostí)

x obligace

- Právo:

Vlastnické (resp. spoluvlastnické – id./bytové/SJM)

Věcná práva k věcem cizím (služebnosti, reálná břemena, právo stavby, zástavní právo, zadržovací právo, předkupní právo)

Věcná práva II – Právo vlastnické

- Čl. 11 odst. 1 LZPS: Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.
- § 1011 OZ: Vše, co někomu patří, jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím. (odrazem širokého pojetí věci)
- Vlastnická triáda: ius possidendi, disponendi, utendi et fruendi
- Elasticita vlastnického práva
- Způsoby nabývání vlastnického práva:

Originárně x **derivativně**

Věci movité x **věci nemovité**

Od osoby oprávněné x **od neoprávněného**

Věcná práva III – Sousedská práva

- Odras zásady, že vlastnictví zavazuje (čl. 11 odst. 3 LZSP) a omezení výkonu vlastnického práva „mírou přiměřenou místním poměrům“ (§ 1012 a § 1013 OZ)
- Přímé imise (§ 1013 odst. 1 OZ) – zakázány
- Nepřímé imise (§ 1013 odst. 1 OZ) – závislost na míře přiměřené místním poměrům
- Privilegované imise (§ 1013 odst. 2 OZ) – úředně schválený závod nebo obdobné zařízení
- Ustanovení OZ napomáhají předcházet imisím a souvisejícím sporům

- Příklad 1: kauza Chlumec nad Cidlinou (padající listí)
- Příklad 2: bříza (břízky) vysazená blízko hranice pozemků

Věcná práva IV – (ideální) spoluvlastnictví

- § 1121 OZ: Každý spoluvlastník je úplným vlastníkem svého podílu.
- Spoluvlastnictví je ideální – nutno odlišovat od ujednání o užívání věci spoluvlastníky
- Možnost žádat oddělení, zrušení a vypořádání spoluvlastnictví
- Další formy spoluvlastnictví: bytové (potažmo SVJ jako PO), přídatné, bezpodílové (SJM)

Věcná práva V – služebnosti

- § 1257 OZ: Věc může být zatížena služebností, která postihuje vlastníka věci jako věcné právo tak, že musí ve prospěch jiného něco trpět nebo něčeho se zdržet.
- Zákon upravuje některé pozemkové služebnosti
- Významná služebnost cesty a stezky (§ 1274 a násl. OZ): zřízena jako služebnost osobní nebo věcná
- Typická situace: nezbytná cesta zřízená ve formě služebnosti cesty
- Další služebnosti: služebnost inženýrské sítě, služebnost požívacího práva, služebnost bytu...

Věcná práva VI – zástavní právo

- § 1309 odst. 1: Při zajištění dluhu zástavním právem vznikne věřiteli oprávnění, nesplní-li dlužník dluh řádně a včas, uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy do ujednané výše, a není-li tato ujednána, do výše pohledávky s příslušenstvím ke dni zpeněžení zástavy.
- Zástavní právo ve prospěch banky při hypotečním úvěru – zápis v KN často spojen se zákazem zcizení a zatížení
- Podzástavní právo – zastavení pohledávky zajištěné zástavním právem

DĚKUJI ZA POZORNOST!

